

SACROSANCTUM OECUMENICUM
CONCILIUM VATICANUM SECUNDUM

4181

262.8

27108

H

Wau D Huel

SCHEMA DECRETI
DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS

(SUB SECRETO)

Biblioteca Daniel Cosío Villegas

Inventario 2007

Biblioteca Daniel Cosío Villegas
EL COLEGIO DE MEXICO, A.C.

SACROSANCTUM OECUMENICUM
CONCILIUM VATICANUM SECUNDUM

*Sacrosanctus Dominus Noster Paulus Pp. VI, in Audientia hoc die
infra-scripto imperata, statueret dignatus est ut hoc schema, de
quo in Concilio Oecumenico Vaticano Secundo deliberabitur, ad
eiusdem Concilii Patres transmitteretur.*

SCHEMA DECRETI
DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS

(SUB SECRETO)

Biblioteca Daniel Costo Villegas
EL COLEGIO DE MEXICO. A. C.

*Verba, iuxta singulasque immutationes in eisdem inclusita inter oculos []
posita, in redactione definitiva tollantur.*

DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS

Ss. mus Dominus Noster Paulus Pp. VI, in Audientia hac die infrascripto impertita, statuere dignatus est ut hoc schema, de quo in Concilio Oecumenico Vaticano Secundo deliberabitur, ad eiusdem Concilii Patres transmitteretur.

Ex Aedibus Vaticanis, die xxvii mensis Aprilis, anno MCMLXIV.

HAMLETUS IOANNES Card. CICOGNANI

a publicis Ecclesiae negotiis

De Ecclesiis particularibus

2. Sancta et catholica Ecclesia, quae est Corpus Christi Mysticum, constat ex Ecclesiis, qui eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu Sancto organice uniantur, quique in variis coepta hierarchia junctis coalescentes, particulares Ecclesias constituunt. Eam autem unitatem in Ecclesia eodem eiusdem vocat unitati, eam potius declarat, Ecclesiae enim catholicae hoc propositum est, ut saluae et integre maneat legitime uniuscuiusque particularis Ecclesiae traditio, eademque partes vult vanae vitae rationem aptare variis temporum locorumque necessitatibus.

3. Huiusmodi particulares Ecclesiae, licet ritibus, ut aiunt, nempe liturgia, ecclesiastica disciplina et patrimonio spirituali partim inter se differant, aequali tamen modo concordanter pastorali gubernio Romani Pontificis, qui Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit, eandem pariter possunt dignitate ita ut nulla eorum ceteris praestet ratione, tunc, utque iisdem triumque iuribus et tenentur obligantur, etiam quae attinet ad promulgandam fidem catholicam ubique.

Verba, initio singulorum numerorum litteris inclinatis inter uncas [] posita, in redactione definitiva tollentur.

4. Providetur igitur ubique terrarum rationi atque incrementum omnium Ecclesiarum particularium, ac praececa consueverit pastore

DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS

1. [*Prooemium*]. Orientalium Ecclesiarum instituta, ritus, traditiones ecclesiasticas atque vitae christianae disciplinam Ecclesia catholica semper magni facere consuevit. In eis enim, utpote veneranda antiquitate praeclaris, elucet ea quae a Patribus est et ab Apostolis traditio,¹ quaeque partem constituit divinitus traditi atque indivisi universae Ecclesiae patrimonii. Ecclesiarum igitur Orientalium, quae huius traditionis testes sunt vivi, sollicitudinem gerens, haec Sancta et Oecumenica Synodus id spectans ut eadem florent et novo robore apostolico concreditum sibi munus absolvant, praeter ea, quae ad universam spectant Ecclesiam, capita quaedam statuere decrevit, ceteris ad providentiam Synodorum orientalium nec non Sedis Apostolicae remissis.

De Ecclesiis particularibus

2. Sancta et catholica Ecclesia, quae est Corpus Christi Mysticum, constat ex fidelibus, qui eadem fide, iisdem sacramentis et eodem regimine in Spiritu Sancto organice uniuntur, quique in varios coetus hierarchia iunctos coalescentes, particulares Ecclesias constituunt. Earum autem varietas in Ecclesia nedum eiusdem noceat unitati, eam potius declarat; Ecclesiae enim catholicae hoc propositum est, ut salvae et integrae maneant legitimae uniuscuiusque particularis Ecclesiae traditiones, eademque pariter vult suam vitae rationem aptare variis temporum locorumque necessitatibus.²

3. Huiusmodi particulares Ecclesiae, licet ritibus, ut aiunt, nempe liturgia, ecclesiastica disciplina et patrimonio spirituali partim inter se differant, aequali tamen modo concreduntur pastoralis gubernio Romani Pontificis, qui Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit. Eaedem proinde pari pollent dignitate ita ut nulla earum ceteris praestet ratione ritus, atque iisdem fruuntur iuribus et tenentur obligationibus, etiam quod attinet ad propagandam fidem catholicam ubique terrarum sub moderamine Romani Pontificis.

4. Provideatur igitur ubique terrarum tuitioni atque incremento omnium Ecclesiarum particularium, ac propterea constituentur paroe-

ciae atque propria cuiusque hierarchia, ubi id postulat bonum spirituale fidelium; Hierarchae vero variarum Ecclesiarum particularium in eodem territorio iurisdictionem obtinentes, curent, collatis consiliis in periodicis conferentiis, unitatem actionis fovere, et, viribus unitis, communia
5 adiuvere opera, ad bonum religionis expeditius promovendum et cleri disciplinam efficacius tuendam.³ Omnes denique et singuli fideles, necnon baptizati acatholici ad Ecclesiam catholicam convenientes, proprium ubique terrarum retineant ritum, salvo iure, in casibus particularibus, recurrendi ad Sedem Apostolicam, eumque colant et pro viribus ob-
10 servant.⁴

De spirituali Ecclesiarum Orientalium patrimonio servando

5. Historia, traditiones et plurima ecclesiastica instituta praeclare testantur quantopere de universa Ecclesia Orientales Ecclesiae merita sint.⁵ Quapropter Sancta Synodus patrimonium hoc ecclesiasticum et spirituale non solum aestimatione debita et iusta laude prosequitur, sed
15 etiam tamquam patrimonium universae Christi Ecclesiae firmiter considerat. Quamobrem sollemniter declarat, Ecclesias Orientales iure pollere et officio teneri se secundum proprias disciplinas peculiare regendi, utpote quae veneranda antiquitate commendentur, moribus suorum fidelium magis sint congruae atque ad bonum animarum consulendum aptiores videantur.
20

6. Sciant ac pro certo habeant omnes Orientales, se suos legitimos ritus liturgicos suamque disciplinam semper servare posse et debere, ac nonnisi ratione proprii et convenientis progressus mutationes inducendas esse. Haec omnia, igitur, maxima fidelitate ab ipsis Orientalibus obser-
25 vanda sunt; qui quidem harum rerum cognitionem in dies maiorem usumque perfectiorem acquirere debent, et si ab iis ob temporum vel personarum adiuncta indebite defecerint, ad avitas traditiones redire satagant. Illi vero qui ratione sive muneris, sive apostolici ministerii frequens cum Orientalibus Ecclesiis aut cum earum fidelibus habeant com-
30 mercium, in cognitione rituum, disciplinae, doctrinae, historiae atque indolis Orientalium accurate, pro gravitate officii quod gerunt, versati sint.⁶ Religionibus vero et associationibus latini ritus, quae in regionibus orientalibus vel inter fideles orientales operam praestant, enixe commendatur, ut, ad maiorem apostolatus efficaciam, domos aut etiam provincias orientalis ritus, quantum fieri potest, constituent.⁷
35

De Patriarchis Orientalibus

7. Ab antiquissimis temporibus in Ecclesiis Orientalibus viget institutio patriarchalis, iam a primis Synodis Oecumenicis agnita.⁸ Nominine vero Patriarchae orientalis venit episcopus, cui canones tribuunt iurisdictionem in omnes episcopos, haud exceptis metropolitibus, clerum et populum territorii vel ritus, ad normam iuris et salvo primatu Romani Pontificis exercendam.⁹ 5

8. Patriarchae Ecclesiarum Orientalium, licet alii aliis tempore posteriores sint, omnes tamen aequales sunt ratione dignitatis patriarchalis, salva inter eos praecedentia honoris legitime statuta.¹⁰ 10

9. Secundum antiquissimam Ecclesiae traditionem, singulari honore prosequendi sunt Ecclesiarum Orientalium patriarchae, quippe qui suo quisque patriarchatui tamquam pater et caput praesint. Ideo statuit haec Sancta Synodus, ut eorum iura atque privilegia salva maneant, iuxta antiquas traditiones et synodorum oecumenicarum decreta.¹¹ 10

10. Quae de Patriarchis sunt dicta, pertinent etiam ad Archiepiscopos maiores, qui universae cuidam Ecclesiae particulari seu ritui praesunt.¹² 15

11. Cum institutum patriarchale in Ecclesiis Orientalibus sit forma regiminis traditionalis, Sancta et Oecumenica Synodus exoptat, ut, si opus sit, novi erigantur patriarchatus, quorum constitutio Synodo Oecumenicae vel Romano Pontifici reservatur.¹³ 20

De disciplina Sacramentorum

12. Veterem disciplinam de sacramentis apud Orientales Ecclesias vigentem, itemque praxim quae ad eorum celebrationem et ministratio- nem spectant, Sancta Oecumenica Synodus confirmat et laudat, et, si casus ferat, exoptat ut eadem instauretur. 25

13. [*De Ministro S. Chrismatis*]. Disciplina de ministro S. Chrismatis inde ab antiquissimis temporibus apud Orientales vigens plene instauretur. Idcirco presbyteri hoc sacramentum conferre valent, adhibito Chrismate a patriarcha vel ab episcopo benedicto.¹⁴

14. Presbyteri omnes orientales hoc sacramentum, sive una cum 30

Baptismo sive separatim, valide conferre possunt omnibus fidelibus cuiusvis ritus, latino haud excluso, servatis ad liceitatem praescriptis iuris tum communis tum particularis.¹⁵ Presbyteri quoque latini ritus, secundum facultates quibus gaudent circa administrationem huius sacramenti, valent illud etiam fidelibus Ecclesiarum Orientalium ministrare, servatis quoad liceitatem praescriptis iuris sive communis sive particularis.¹⁶

15. [*De Ss.ma Eucharistia*]. Iuxta praescripta aut consuetudinem proprii ritus, fideles obligatione tenentur diebus Dominicis et festis Divinae Liturgiae aut celebrationi Divinarum Laudum interesse.¹⁷ Quo facilius hanc obligationem adimplere valeant, eisdem conceditur hoc praeceptum implere inde a vespere vigiliae usque ad finem diei Dominicae vel festi.¹⁸ Enixe commendatur fidelibus, ut his diebus, imo frequentius ac vel etiam quotidie, Sacram Eucharistiam suscipiant.¹⁹

16. [*De Ministro S. Poenitentiae*]. Ob quotidianam permixtionem fidelium diversarum Ecclesiarum particularium in eadem regione vel territorio orientali, facultas presbyterorum cuiuscumque ritus excipiendi confessiones, a propriis hierarchis rite et sine ulla restrictione concessa, ad totum territorium extenditur concedentis necnon ad loca et fideles cuiuscumque ritus in eodem territorio, nisi hierarcha loci, quoad loca sui ritus, expresse renuerit.²⁰

17. [*De Diaconatu et Ordinibus inferioribus*]. Ut antiqua sacramenti Ordinis disciplina in Ecclesiis Orientalibus iterum vigeat, exoptat haec Sancta Synodus, ut institutum diaconatus permanentis, ubi in consuetudinem venerit, instauretur.²¹ Quoad subdiaconatum vero et Ordines inferiores eorumque iura et obligationes, provideat Auctoritas legislativa uniuscuiusque Ecclesiae particularis.²²

18. [*De Matrimoniis mixtis*]. Ad praecavenda matrimonia invalida, cum catholici orientales cum acatholicis orientalibus baptizatis matrimonium ineunt, et ad consulendum nuptiarum firmitati et sanctitati nec non domesticae paci, omnibus hierarchis orientalibus locorum, exceptis Syncellis sine speciali mandato, facultas conceditur dispensandi proprios subditos a forma canonica in matrimoniis mixtis contrahendis, si illa gravi de causa observari non possit, dummodo saltem pars catholica suetas cautelas sincere praestare parata sit.²³

De cultu divino

19. [*De temporibus sacris*]. Praeter dies festos omnibus Ecclesiis Orientalibus communes, alios dies festos constituere, transferre aut suppressere unius est Synodi Oecumenicae vel Sedis Apostolicae. Dies vero festos pro singulis Ecclesiis particularibus constituere, transferre aut suppressere, praeter Apostolicam Sedem, competit Synodis patriarchalibus aut archiepiscopalibus, debita tamen ratione habita totius regionis, ceterarumque Ecclesiarum particularium.²⁴ 5

20. Donec perveniatur ad optatam inter omnes christianos conventionem de unico die, quo festivitas Paschatis ab omnibus celebretur, interim ad unitatem inter christianos in eadem regione vel natione degentes fovendam, Patriarchis vel Supremis in loco Auctoritatibus committitur, ut, unanimi consensu et collatis consiliis cum iis quorum interest, de festo Paschatis eadem die Dominica celebrando conveniant.²⁵ 10

21. Singuli fideles extra regionem vel territorium proprii ritus versantes, quoad legem de temporibus sacris, ad disciplinam in loco ubi degunt vigentem se plene conformare possunt. In familiis mixti ritus hanc legem servare licet iuxta unum eundemque ritum.²⁶ 15

22. [*De Officio Divino*]. Clerici et religiosi orientales celebrent iuxta propriae disciplinae praescripta et traditiones Laudes Divinas, quae inde ab antiqua aetate magno in honore fuerunt apud omnes Ecclesias Orientales.²⁷ Fideles quoque, exempla maiorum secuti, in Divinas Laudes pro viribus et devote incumbant. 20

23. [*De usus linguarum vernacularum*]. Ad Patriarcham cum Synodo vel ad Supremam cuiusque Ecclesiae Auctoritatem cum Consilio hierarcharum, ius pertinet moderandi usum linguarum in sacris actionibus liturgicis nec non probandi versiones textuum in linguam vernaculam.²⁸ 25

De conversatione ecclesiastica cum fratribus separatis

24. [*De unitatis ecclesiasticae studio*]. Ad Ecclesias Orientales, communionem cum Sede Apostolica Romana habentes, peculiare pertinet munus omnium christianorum unitatem, orientalium praesertim, fovendi, praecibus imprimis, vitae exemplis, religiosa erga antiquas traditiones orientales fidelitate, mutua et meliore cognitione, mutuo auxilio ac fraterna rerum animorumque aestimatione.²⁹ 30

25. Ab Orientalibus separatis, in unitatem catholicam convenientibus, ne plus exigatur quam quod simplex fidei catholicae professio exigit. Et cum apud eos sacerdotium validum servatum sit, clericis orientalibus, in unitatem catholicam convenientibus, facultas est proprium Ordinem exercendi, iuxta normas a competenti Auctoritate statutas.³¹

26. [De « *communicatione in sacris* »]. Doctrina catholica tenet « communicationem in sacris cum fratribus separatis », quae unitatem Ecclesiae offendit aut formalem errori adhaesionem vel periculum perversionis in fide, scandali et indifferentismi includit, lege divina prohiberi.³¹ Praxis tamen pastoralis demonstrat, ad fratres orientales quod spectat, varia considerari posse et debere singularum personarum adiuncta, in quibus nec unitas Ecclesiae laeditur, nec pericula vitanda adsunt, sed extrema necessitas salutis et bonum spirituale animarum urgent. Ideo Ecclesia catholica, pro temporum, locorum et personarum adiunctis, mitiorem saepe adhibuit et adhibet rationem agendi, salutis media et testimonium caritatis inter christianos omnibus praebens, per participationem in sacramentis aliisque in functionibus et rebus sacris. His attentis, Sancta Synodus, « ne impedimento propter sententiae severitatem simus iis qui salvantur »³² et ad magis magisque fovendam unionem inter christianos, sequentem agendi rationem statuit.

27. Positis memoratis principiis, Orientalibus, qui bona fide separati inveniuntur ab Ecclesia catholica, si sponte petant et rite sint dispositi, sacramenta Poenitentiae, Eucharistiae et Unctionis Infirmorum conferri possunt; imo, etiam catholicis eadem sacramenta licet petere ab iis ministris acatholicis, in quorum confessione habentur valida sacramenta, quotiescumque id necessitas aut vera spiritualis utilitas suadeat, et accessus ad sacerdotem catholicum physice vel moraliter impossibilis evadat.³³

28. Item, positis iisdem principiis, communicatio in sacris functionibus, rebus et locis inter catholicos et fratres separatos orientales iusta de causa permittitur.³⁴

29. Haec mitior communicationis in sacris cum fratribus separatis orientalibus ratio vigilantiae et moderamini hierarcharum locorum committitur, ut, collatis inter se consiliis, opportunis efficacibusque praeceptis et normis christianorum moderentur conversationem.

NOTAE

¹ LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, in Leonis XIII Acta, vol. XIV, pp. 201-202.

² S. LEO IX, Litt. *In terra pax*, an. 1053: « Ut enim »; INNOCENTIUS III, Synodus Lateranensis IV, an. 1215, cap. IV: « Licet Graecos »; Litt. *Inter quatuor*, 2 aug. 1206: « Postulasti postmodum »; INNOCENTIUS IV, Ep. *Cum de cetero*, 27 aug. 1247; Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, prooem.; NICOLAUS III, *Instructio Istud est memoriale*, 9 oct. 1278; LEO X, Litt. Ap. *Accepimus nuper*, 18 maii 1521; PAULUS III, Litt. Ap. *Dudum*, 23 dec. 1534; PIUS IV, *Const. Romanus Pontifex*, 16 febr. 1564, § 5; CLEMENS VIII, *Const. Magnus Dominus*, 23 dec. 1595, § 10; PAULUS V, *Const. Solet circumspecta*, 10 dec. 1615, § 3; BENEDICTUS XIV, Ep. Enc. *Demandatam*, 24 dec. 1743, § 3; Ep. Enc. *Allatae sunt*, 26 iun. 1755, §§ 3, 6-19, 32; PIUS VI, Litt. Enc. *Catholicae communionis*, 24 maii 1787; PIUS IX, Litt. *In suprema*, 6 ian. 1848, § 3; Litt. Ap. *Ecclesiam Christi*, 26 nov. 1853; *Const. Romani Pontificis*, 6 ian. 1862; LEO XIII, Litt. Ap. *Praeclara*, 20 iun. 1894, n. 7; Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894, prooem.; etc.

³ PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 4.

⁴ PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 8: « sine licentia Sedis Apostolicae », sequendo praxim saeculorum praecedentium; item quoad baptizatos acatholicos in can. 11 habetur: « ritum quem maluerint amplecti possunt »; in textu proposito disponitur modo positivo observantia ritus pro omnibus et ubique terrarum.

⁵ Cf. LEO XIII, Litt. Ap. *Orientalium dignitas*, 30 nov. 1894; Ep. Ap. *Praeclara gratulationis*, 20 iun. 1894, et documenta in nota 2 allata.

⁶ Cf. BENEDICTUS XV, Motu proprio *Orientis catholici*, 15 oct. 1917; PIUS XI, Litt. Enc. *Rerum orientalium*, 8 sept. 1928, etc.

⁷ Praxis Ecclesiae catholicae temporibus Pii XI, Pii XII, Ioannis XXIII motum hunc abunde demonstrat.

⁸ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 2 et 3; Chalcedonensem, can. 28; can. 9; Constantinopolitanam IV, can. 17; can. 21; Lateranensem IV, can. 5; can. 30; Florentinam, Decr. pro Graecis; etc.

⁹ Cf. Synodum Nicaenam I, can. 6; Constantinopolitanam I, can. 3; Constantinopolitanam IV, can. 17; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, can. 216, § 2, 1°.

¹⁰ In Synodis Oecumenicis: Nicaena I, can. 6; Constantinopolitana I, can. 3; Constantinopolitana IV, can. 21; Lateranensi IV, can. 5; Florentina, decr. pro Graecis, 6 iul. 1439, § 9. Cf. PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 219, etc.

¹¹ Cf. supra, nota 8.

¹² Cf. Synodum Ephesinam, can. 8; CLEMENS VII, *Decretum Romanum Pontificem*, 23 febr. 1596; PIUS VII, Litt. Ap. *In universalis Ecclesiae*, 22 febr. 1807; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 324-327; Syn. Carthagenen., an. 419, can. 17.

¹³ Syn. Carthagenen., an. 419, can. 17 et 57; Chalcedonensis, an. 451, can. 12; S. INNOCENTIUS I, Litt. *Et onus et honor*, a. c. 415: « Nam quid sciscitaris »;

S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: « A quo autem »; INNOCENTIUS III, Litt. *Rex regum*, 25 febr. 1204; LEO XII, Const. Ap. *Petrus Apostolorum Princeps*, 15 aug. 1824; LEO XIII, Litt. Ap. *Christi Domini*, an. 1895; PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 159.

¹⁴ Cf. INNOCENTIUS III, Ep. *Ad episcopum Primatem Bulgarorum*, 27 febr. 1203; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 3, n. 4; Syn. Lugdunensis II, an. 1274 (professio fidei Michaelis Palaeologi Gregorio X oblata); EUGENIUS IV, in Syn. Florentina, Const. *Exsultate Deo*, 22 nov. 1439, § 11; CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § II, n. 1, § III, n. 1, etc.; Synodus Laodicensis, an. 347/381, can. 48; Syn. Sisen. Armenorum, an. 1342; Synodus Libanen. Maronitarum, an. 1736, P. II, Cap. III, n. 2, et aliae Synodi particulares.

¹⁵ Cf. S. C. S. OFFICII, Instr. (ad Ep. Scepusien.), an. 1783; S. C. DE PROP. FIDE (pro Coptis), 15 mart. 1790, n. XIII; Decr. 6 oct. 1863, C, a; S. C. PRO ECCL. ORIENT., 1 maii 1948; S. C. S. OFFICII, resp. 22 apr. 1896 cum litt. 19 maii 1896.

¹⁶ CIC, can. 782, § 4; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decretum « *de Sacramento Confirmationis administrando etiam fidelibus orientalium a presbyteris latini ritus, qui hoc indulto gaudeant pro fidelibus sui ritus* », 1 maii 1948.

¹⁷ Cf. Syn. Laodicensis, an. 347/381, can. 29; S. NICEPHORUS CP., cap. 14; Syn. Duinen. Armenorum, an. 719, can. 31; S. THEODORUS STUDITA, sermo 21; S. NICOLAUS I, Litt. *Ad consulta vestra*, 13 nov. 866: « In quorum Apostolorum »; « Nos cupitis »; « Quod interrogatis »; « Praeterea consulitis »; « Si die Dominico »; et Synodi particulares.

¹⁸ Novum quid, saltem ubi viget obligatio audiendi S. Liturgiam; ceterum cohaeret diei liturgicae apud Orientales.

¹⁹ Cf. Canones Apostolorum, 8 et 9; Syn. Antiochena, an. 341, can. 2; TIMOTHEUS ALEXANDRINUS, interrogat. 3; INNOCENTIUS III, Const. *Quia divinae*, 4 ian. 1215; et plurimae Synodi particulares Ecclesiarum Orientalium recentiores.

²⁰ Salva territorialitate iurisdictionis, canon providere intendit, in bonum animarum, pluralitati iurisdictionis in eodem territorio.

²¹ Cf. Syn. Nicaena I, can. 18; Syn. Neocaesariensis, an. 314/325, can. 12; Syn. Sardicensis, an. 343, can. 8; S. LEO M., Litt. *Omnium quidem*, 13 ian. 444; Syn. Chalcedonensis, can. 6; Syn. Constantinopolitana IV, can. 23, 26; etc.

²² Subdiaconatus consideratur apud Ecclesias Orientales plures Ordo minor, sed Motu proprio PII XII, *Cleri sanctitati*, ei praescribuntur obligationes Ordinum maiorum. Canon proponit ut redeatur ad disciplinam antiquam singularum Ecclesiarum quoad obligationes subdiaconorum, in derogationem iuris communis « *Cleri sanctitati* ».

²³ Cf. PIUS XII, Motu proprio *Crebrae allatae*, 22 febr. 1949, can. 32, § 2, n. 5° (facultas patriarcharum dispensandi a forma); PIUS XII, Motu proprio *Cleri sanctitati*, 2 iun. 1957, can. 267 (facultas patriarcharum sanandi in radice); S. C. S. OFFICII et S. C. PRO ECCL. ORIENT., an. 1957 concedunt facultatem dispensandi a forma et sanandi ob defectum formae (ad quinquennium): « extra patriarchatus, Metropolitae, ceterisque Ordinariis locorum... qui nullum habent Superiorem infra Sanctam Sedem ». Conditio apposita eruitur ex novissimis decretis S. C. S. OFFICII.

²⁴ Cf. S. LEO M., Litt. *Quod saepissime*, 15 apr. 454: « Petitionem autem »;

S. NICEPHORUS CP., cap. 13; Syn. Sergii Patriarchae, 18 sept. 1596, can. 17; PIUS VI, Litt. Ap. *Assueto paterne*, 8 apr. 1775; etc.

²⁵ Cf. Syn. Vaticana II, Const. *De Sacra Liturgia*, 4 dec. 1963.

²⁶ Cf. CLEMENS VIII, Instr. *Sanctissimus*, 31 aug. 1595, § 6: « Si ipsi graeci »; S. C. S. OFFICII, 7 iun. 1673, ad 1 et 3; 13 mart. 1727, ad 1; S. C. DE PROP. FIDE, Decret. 18 aug. 1913, art. 33; Decret. 14 aug. 1914, art. 27; Decret. 27 mart. 1916, art. 14; S. C. PRO ECCL. ORIENT., Decret. 1 mart. 1929, art. 36; Decret. 4 maii 1930, art. 41.

²⁷ Cf. Syn. Laodicen., 347/381, can. 18; Syn. Mar Issaci Chaldaeorum, an. 410, can. 15; S. NERSES GLAIEN. ARMENORUM, an. 1166; INNOCENTIUS IV, Ep. *Sub catholicae*, 6 mart. 1254, § 8; BENEDICTUS XIV, Const. *Etsi pastoralis*, 26 maii 1742, § 7, n. 5; Instr. *Eo quamvis tempore*, 4 maii 1745, §§ 42 ss.; et Synodi particulares recentiores: Armenorum (1911), Coptorum (1898), Maronitarum (1736), Rumenorum (1872), Ruthenorum (1891), Syrorum (1888).

²⁸ Ex traditione orientali.

²⁹ Ex tenore Bullarum unionis singularum Ecclesiarum orientalium catholicarum.

³⁰ Obligatio synodalis quoad fratres separatos orientales et quoad omnes Ordines cuiuscumque gradus tum iuris divini tum ecclesiastici.

³¹ Haec lex valet etiam in Ecclesiis separatis.

³² S. BASILIUS M., *Epistula canonica ad Amphiloichium*, PG. 32, 669 B.

³³ Fundamentum mitigationis consideratur: 1) validitas sacramentorum; 2) bona fides et dispositio; 3) necessitas salutis aeternae; 4) absentia sacerdotis proprii; 5) exclusio periculorum vitandorum et formalis adhaesionis errori.

³⁴ Agitur de s. d. « communicatione in sacris extrasacramentali ». Concilium est quod mitigationem concedit, servatis servandis. Commissio de Ecclesiis Orientalibus, tum Praeparatoria tum Conciliaris, fere unanimis fuit in proponenda hac mitigatione quoad fratres separatos orientales.

* * *

Adnotatio: Textus breviatus examinatus fuit quoad omnes et singulos numeros et probatus voto fere unanimi in sessionibus Commissionis, diebus a 10 usque ad 14 martii 1964 habitis.

RELATIO

circa rationem qua schema elaboratum est ¹⁰

I. DE LABORE A COMMISSIONE PERACTO

Post primam periodum Concilii, mense nempe Ianuario 1963, Commissio de coordinandis laboribus Concilii ad hoc instituta, normas opportunas edidit de apparandis schematibus disceptandis. Primum inchoandis, servata latere preparatorio, Inde Comissio de Episcopis Orientalibus in mandata habuit: « Unum ex pluribus conficiatur schema *Dei gratia per Episcopos Orientalibus*, in quo ad principia generalia *de Sacra Hierarchia Orientalibus* et in Concilio decernantur » (Ex Actis Commissionis de coordinandis laboribus Concilii, 10 Ianuarii 1963, Allig. 9).

Secundum hoc decrevum Commissionis de coordinandis laboribus Concilii, mensibus februario-aprili 1963, appositum fuit schema « *de Sacra Hierarchia Orientalibus* », ut « hoc schema in Concilio Oecumenico Vaticano secundo discutendum, ad eundem Concilii Patres transmittentur » (Ex Audientia 14 m. die 22 Aprilis 1963), quod et factum fuit mense maio eiusdem anni.

Schema hoc modo apparatus duabus constabat partibus, I. « *De disciplina Ecclesiarum Orientalium* », et II. « *De unione christianorum orientalium* ».

Prima pars, seu disciplinaria, constabat quatuor capitulis, quibus materia preparatoria comprehensa fuit ad mentem Commissionis de coordinandis laboribus Concilii, qua ex mente quaedam reponenda videbantur, quae Comissio Centralis vel Subcommissio de emendandis schematibus ad alias sedes remitteret.

Caput I: « *De Ecclesiis particularibus* » (nn. 1-9). In hoc capite ea proponebantur, quae figuram Ecclesiarum Orientalium unumque promotionem in specie spectabant, quaeque in schemate preparatorio « *De Ribus in Ecclesia* » praestabant et a Commissione Centrali probata fuerunt, viis propositionibus Praelaturum et Universitatum ad Com. Antepreparatoriam transmissis. Placuit haec tractare sub titulo generaliorem seu « *De Ecclesiis particularibus* », scilicet « *d. ritibus* » distinctis.

Caput II: « *De Sacra Hierarchia* » (nn. 10-19). Opportunum nempe visum fuit ut in Concilio ageretur de quibusdam iustis canonis Orientalibus propriis, consideratio eorum nunciatio, et quidem et « *De Patriarchis orientalibus* » (nn. 10-14), quorum momentum in Ecclesiis Orientalibus evidens est: et « *De Episcopis* » (nn. 15-17), sub aspectu nempe reservationum et facultatum episcopatum, et quidem propter aspectum oecumenicum quae-

¹⁰ Praeura relatio viam fuit in annotationibus plenariis Commissionis de Ecclesiis Orientalibus et unumquodque probata.

RELATIO

circa rationem qua schema elaboratum est ⁽¹⁾

I – DE LABORE A COMMISSIONE PERACTO

Post primam periodum Concilii, mense nempe ianuario 1963, Commissio de coordinandis laboribus Concilii ad hoc instituta, normas opportunas edidit de apparandis schematibus disceptationi Patrum proponendis, servato labore praeparatorio. Inde Commissio de Ecclesiis Orientalibus in mandatis habuit: « Unum ex pluribus conficiatur schema Decreti pro Ecclesiis Orientalibus, in quo ad principia generalia reducantur quae in casu expediat ut in Concilio decernantur » (Ex Actis Comm. de coord., die 30 ianuarii 1963, Allig. 9).

Secundum hoc decretum Commissionis de coordinandis laboribus Concilii, mensibus februario-aprili 1963 apparatus fuit schema « de Ecclesiis Orientalibus », ut « hoc schema in Concilio Oecumenico Vaticano secundo discutiendum, ad eiusdem Concilii Patres transmitteretur » (Ex Audientia Ss.mi, die 22 aprilis 1963), quod et factum fuit mense maio eiusdem anni.

Schema hoc modo apparatus duabus constabat partibus: I - « De disciplina Ecclesiarum Orientalium », et II - « De unione christianorum orientalium ».

Prima pars, seu disciplinaria, constabat quatuor capitibus, quibus materia praeparatoria comprehensa fuit ad mentem Commissionis de coordinandis laboribus Concilii, qua ex mente quaedam reproponenda videbantur, quae Commissio Centralis vel Subcommissio de emendandis schematibus ad alias sedes remiserat.

Caput I: « De Ecclesiis particularibus » (nn. 2-9). In hoc capite ea proponerentur, quae figuram Ecclesiarum Orientalium earumque promotionem in specie spectabant, quaeque in schemate praeparatorio « De Ritibus in Ecclesia » prostabant et a Commissione Centrali probata fuerunt, visis propositionibus Praelatorum et Universitatum ad Comm. Antepaeparatoriam transmissis. Placuit haec tractare sub titulo generaliore seu « De Ecclesiis particularibus », scilicet s. d. « ritibus » distinctis.

Caput II: « De Sacra Hierarchia » (nn. 10-19). Opportunum nempe visum fuit ut in Concilio ageretur de quibusdam institutis canonicis Orientalibus propriis, considerato eorum momento, et quidem: *a*) « De Patriarchis orientalibus » (nn. 10-14), quorum momentum in Ecclesiis Orientalibus evidens est; *b*) « De Episcopis » (nn. 15-17), sub aspectu nempe reservationum et facultatum episcopalium, et quidem propter aspectum oecumenicum quae-

¹ Praesens relatio visa fuit in sessionibus plenariis Commissionis de Ecclesiis Orientalibus et unanimiter probata.

stionis; *c*) « De Synodis orientalibus » (nn. 18-19), ob peculiarem earum figuram in Oriente, et quia in aliis schematibus de hisce nulla vel insufficientis instituta fuit tractatio vel aspectui oecumenico orientali minus respondens.

Caput III: « De disciplina Sacramentorum » (nn. 20-33). Hic collectae fuerunt eae dispositiones quae ad ministrationem et usum Sacramentorum apud Orientales spectabant, et quidem: *a*) « De Ministro S. Chrismatis » (nn. 20-22), visum fuit necessarium ob antiquam Orientis traditionem, ob adspicuum pastorem nec non oecumenicum relate ad Orientales; solutio quorundam dubiorum C. I. C. hic proposita fuit, quae spectant ad eiusdem Sacramenti validitatem; *b*) « De Sanctissima Eucharistia » (nn. 23-26) agendum erat unice ob respectum ad characterem pastorem Concilii in procuranda renovatione vitae spiritualis christifidelium orientalium. Ad hoc quaedam selecta fuerunt, quae Commissio Praeparatoria « de Ecclesiis Orientalibus » olim apparavit; *c*) « De Ministro S. Poenitentiae » (nn. 27-29) actum fuit ob momentum ipsius rei ad curam pastorem orientalem faciliorem et expeditiorem reddendam; cum vero Commissio de Sacramentis schemati respectivo renuntiavit, Commissio de Ecclesiis Orientalibus ad pristinum schema apparatus pro solis Orientalibus rediit, quod schema et materiae in ipso contentae a Commissione Centrali antea probatae fuerunt, etsi ad aliam sedem remissae. Momentum pastorale rei omnino patet, nec non difficultas Orientalium eidem rei concorditer providendi per codificationem orientalem. Innovatio disciplinae in hac materia non nisi communi consensu, in Concilio obtinendo, praesertim Orientalium Patrum, attentanda erat, et attentata; *d*) « De Diaconatu permanenti » (nn. 30-31) agens, Commissio orientalis utebatur iure suo, proveniente ex peculiari adspicuum quaestionis. Venerandae traditiones, necessitas pastoralis et liturgica nec non respectus oecumenicus consideratae fuerunt in hac materia Concilio proponenda; *e*) in articulo « de matrimoniis mixtis » (nn. 32-33) agebatur de modo providendi, nempe per facultatem dispensandi a forma canonica, huic peculiari Orientalium quaestioni, quae adspicuum sive pastorem sive oecumenicum exhibent. Fundamentalior provisio sufficientem suffragiorum maioritatem in Commissione Praeparatoria non obtinuit.

Caput IV: « De cultu divino » (nn. 34-44). Varietas et diversitas disciplinarum orientalium nec non christifidelium orientalium in iisdem regionibus permixtio suadebant ut ageretur saltem de minima quadam unitate in hac materia obtinenda, praesertim ob adspicuum pastorem et oecumenicum; inde actum fuit: *a*) « de temporibus sacris », nempe de diebus festis et de abstinentiis (nn. 34-38), ad obtinendam concordantiam disciplinarum orientalium, saltem in minimis, synodaliter et communi consensu praesertim Orientalium; eodem fine agebatur etiam *b*) « de celebratione Paschatis » (nn. 39-40), praesertim ob respectum oecumenicum orientalem; *c*) quaedam exhortatio generalis proposita fuit « de Officio Divino » (n. 41), ut praecaveretur quaelibet confusio in materia; *d*) quasi ad calcem Constitutionis « de Sacra Liturgia », schema orientale proposuit quaestionem usus linguarum vernacularum in liturgiis, peculiaribus circumstantiis Orientalium prae oculis habitis (nn. 42-44).

Hisce prima pars schematis expedita fuit, 44 numeris propositis et adnotatis.

Quoad secundam partem: « De unione christianorum orientalium » (nn. 45-54), haec notanda veniunt.

Visis votis Praelatorum et Universitatum nec non considerato momento rei, S. D. N. Ioannes PP. XXIII s. m. iam inde a die 2 iulii 1960 studio Commissionis Praeparatoriae de Ecclesiis Orientalibus sequentem proposuit quaestionem: « de modo reconciliandi Orientales dissidentes » (Quaestiones Commissionibus Praeparatoriis Concilii Oecumenici Vaticani II positae, an. 1960, pag. 20, c). Quamplurimis sessionibus plenariis habitis, Commissio schema peculiare de hac materia apparavit illudque Commissioni Centrali examinandum et probandum proposuit. Voto positivo et paucissimis observationibus et emendationibus habitis, schema hoc in prima sessione Concilii discutiendum Patribus propositum fuit et diebus 27 novembris usque ad 1 decembris 1962 examinatum in Aula conciliari sub titulo: « De Ecclesiae unitate: Ut omnes unum sint » (cfr. Schemata Constitutionum et Decretorum, series prima, 1962, pag. 251-273). Tandem die 1 decembris sequens « Propositio » probata fuit: « Expleta disceptatione circa Decretum “ De Ecclesiae unitate ”, sacri Concilii Patres illud adprobant tamquam documentum in quo recluduntur quae in fide sunt communia et uti pignus recordationis et benevolentiae erga fratres separatos Orientis. Hoc Decretum vero, attentis emendationibus propositis, in unum documentum componetur cum Decreto “ De Oecumenismo ” a Secretariatu ad unitatem Christianorum fovendam confecto et cum cap. XI “ de Oecumenismo ” schematis Constitutionis dogmaticae “ De Ecclesia ” ».

Visis deinde observationibus et emendationibus Patrum sive in Aula conciliari sive scripto factis, Commissio de coordinandis laboribus Concilii, die 30 ianuarii 1963, sequens edidit in hac materia decretum: « Commissio de doctrina fidei et morum, Commissio de Ecclesiis Orientalibus et Secretariatus ad unitatem christianorum fovendam conficiant unicum schema “ De Oecumenismo ” ex schematibus “ De unitate Ecclesiae: ut omnes unum sint ”, “ De Oecumenismo catholico ”, “ De necessitate orationis pro unitate christianorum maxime temporibus nostris ” et ex capite XI schematis Constitutionis dogmaticae “ De Ecclesia ” » (Ex Actis Comm. de coordin. laboribus Concilii, die 30 ianuarii 1963).

Ut huic normae obtemperaretur, schema « de Oecumenismo » apparatus fuit et PP. Concilii in secunda periodo disceptandum propositum; ac revera a diebus 23 nov. usque ad 2 decembris schema examinatum fuit.

Cum tamen in apparando schemate unico « de Oecumenismo » plura ex materiis ad Orientales spectantibus considerari non potuissent, Commissio de Ecclesiis Orientalibus in schemate proprio apparando quaedam principaliora proponere opportunum duxit, quae in parte secunda, sub tit. « De unione christianorum orientalium » revera proposita sunt. Quae proposita fuerunt, magna ex parte eiusmodi sunt, ut etiam figuram Ecclesiarum Orientalium catholicarum illustrent et affirmant nec non motum oecumenicum orientalem

melius determinent. Orientalium merita clare enuntiantur, Liturgiae ut patrimonium commune totius Ecclesiae laudantur, disciplinae peculiare conservandas inculcantur, rituum promotio et conservatio in tuto ponuntur, Orientalium separatorum fides et sacerdotium declarantur et labor ad reconciliandos fratres orientales separatos commendatur, sub auspiciis Dei Genetricis, adiutricis populi christiani.

Schemate hoc modo apparato ad Patres Concilii transmissio, usque ad diem 31 ianuarii 1964 a pluribus transmissio fuerunt emendationes et observationes, quae fere ad 140 numerantur.

Visis tandem omnibus observationibus tum in Aula conciliari tum extra factis, Commissio de coordinandis laboribus Concilii die 15 ianuarii 1964 aliud edidit decretum de apparando schemate orientali, in quo haec habentur: « Lo schema De Ecclesiis Orientalibus sia trattato in Concilio in ossequio alle venerande tradizioni dell'Oriente Cristiano, con l'avvertenza da parte di cotesta Commissione di ridurre l'attuale testo ad alcuni punti fondamentali, che provvedano all'aggiornamento della disciplina, specie per quanto concerne la " Communicatio in sacris " » (Ex Actis Comm. de coordinandis laboribus Concilii, die 28 dec. 1963 et 15 ian. 1964).

II – EMENDATIONES PROPOSITAE ET EXCUSSAE IN SESSIONIBUS PLENARIIS COMMISSIONIS DE ECCLESIIS ORIENTALIBUS.

AD TOTUM SCHEMA

1) Mutetur titulus: *Schema Constitutionis declarativae et Decreti de Ecclesiis Orientis et Occidentis*; vel: *De Ecclesiis particularibus Orientis et Occidentis*; vel etiam: *De Ecclesiis particularibus*.

Partes vero sic mutantur:

Pars I: *De Ecclesiis particularibus in genere*

Pars II: *De Ecclesiarum Orientalium disciplina*

Pars III: *De unione Ecclesiarum in una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia.*

Resp.: Abbreviatio textus tali partitioni non amplius favet.

2) « Placet adumbratio novi textus a R. P. Abbate Ioanne Hoeck proposita, praesertim his rationibus: a) quia brevior formam; b) quia sapit spiritum Orientalibus convenientem ».

Resp.: Schema maiori ex parte probatum fuit praescripta maiore suffragiorum Commissionis.

3) Schema parum novi affert et mentalitatem, quae exclusive latina videtur, sapit.

Resp.: Provenit ex votis Antepreparatoriae et ex testibus Commissionis Praeparae.

4) Unica est catholica Ecclesia, unicus proinde habeatur Codex Iuris

Canonici, cum appendicibus pro singulis ritibus. SS. Congregationes omnes causas latinorum et orientalium simul tractent.

Resp.: Non pertinet ad schema nostrum.

5) « Oritur quaestio, utrum opportunum sit proponere Decretum peculiare de Ecclesiis Orientalibus, an ea, quae ibi tractantur, potius diversis aliis Decretis inserenda sint, praesertim Decreto de Ecclesia, necnon Decretis De Sacramentis, de Oecumenismo, etc. ».

Resp.: Opportunum videtur Commissioni Orientali et Comm. de coordinandis hoc expresse disposuit.

Pars I: DE DISCIPLINA ECCLESIARUM ORIENTALIUM (nn. 1-44)

Prooemium

N. 1 (N. 1 et novi textus): *Placet* ut maneat, salvis emendationibus.

6) « Omnino non placet », quia paternalismum sapit.

Resp.: Non est in intentione, sed simplex benevolentia exprimitur ob peculiarem aspectum Orientis.

7) 1. 10 « Dicatur: “ inter populos orientalium rituum ” ».

Resp.: Provisum per aliam emendationem.

I. De Ecclesiis particularibus

(in novo textu: *De Ecclesiis particularibus — De spirituali Ecclesiarum orientalium patrimonio servando*).

8) In titulo huius capituli dicatur: « *De ritibus canonicis seu Ecclesiis* ».

Resp.: Deberet primum dari clara definitio termini « ritus ».

9) « In casu suppressionis nn. 2 et 3 titulus sic mutandus videtur: « *De Ecclesiis Orientalibus tuendis atque fovendis* ».

Resp.: Esset forsitan quaedam restrictio quaestionis.

N. 2 (N. 2 et novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

10) Numeri 2 et 3 omitti possunt; melius in schema « de Ecclesia » inserantur; ceterum nostrum schema est abbreviandum. Vel saltem invertantur et emendentur.

Resp.: Post longam disceptationem Commissio stetit pro textu, salvis emendationibus.

11) 1. 14 Post transpositionem nn. 2 et 3, mutetur initium: « *Ideo Ecclesiarum...* ».

Resp.: Providebitur, post absolutum examen numerorum.

12) 1. 14-5 « *Supprimatur sententia: “ Ecclesiarum... declarat ”, quia varietas intendenda est non velut tolerata* ».

Resp.: Nihil praeiudicat textus, imo opportunus videtur.

13) 1. 14 « *Dicatur: “ in Ecclesia catholica ”* ».

Resp.: Non expedit, quia subintelligitur.

14) 1. 15 Loco « nedum eiusdem noceat catholicitati, eam potius declarat », dicatur: « eius catholicitatem declarat », ne suspicio alicuius concessionis habeatur.

Resp.: Commissio accepit dictionem « unitati ».

15) 1. 15 Loco « catholicitati » posito « unitati », uti iam decisum, proseguendum: « eius potius catholicitatem demonstrat ».

Resp.: Per se nihil obstat; sed aliter provisum.

16) 1. 15 « Post “ in Ecclesia ” addatur: “ universali ” ».

Resp.: Non expedit; sufficit, quia subintelligitur.

17) 1. 15 ss. Phrasis « Ecclesia enim... necessitatibus » (lin. 19) sic mutetur: « Quare haec Sancta Synodus Oecumenica priorum sequens exempla, singularum Ecclesiarum particularium legitimitas traditiones agnoscit ac sancte et integre declarat esse servandas, tuendas atque fovendas, dummodo non aliud suadeant vel poscant temporum locorumque necessitates ».

Resp.: Nihil obstat quominus admittatur, sed sufficit textus.

18) 1. 16 Sic corrigatur: « Ecclesia, quia est catholica, intendit... ».

Resp.: Sufficit textus. Subintelligitur.

19) « Hortentur Orientales ad mutationes quasdam, quae tamen ad latinisationem non dirigantur ».

Resp.: Textus substitutivus non datur; idea tamen iam adest in textu.

20) « Invitandi sunt Orientales ad adaptationem hodiernis conditionibus... ».

Resp.: In hoc numero nihil agendum de hac re.

N. 3 (NN. 2-3 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

21) « Non placet paragraphus in genere sumpta.

Resp.: Non datur textus substitutivus.

22) « Uniformis sit usus dictionis “ ritus ” ».

Resp.: Providebitur in singulis numeris et proponantur textus.

23) 1. 1-4 « Omittatur dictio: “ Sancta enim... constituunt ”, quia pertinet potius ad schema “ de Ecclesia ” ».

Resp.: Non obstat alio schemati, et est quasi scholion theologicum dogmaticae evolutionis, quod optime ponitur ut reformabile, ad mentem Const. « De Ecclesia ».

24) 1. 2-3 « Videtur his adnumerandum esse adhuc unum vinculum et quidem principale, quod etiam ut internum et externum considerari possit, nempe enumeratam a S. Paulo in Col. 3, 14, charitatem ».

Resp.: Non agitur hic de schemate theologico; de hoc in « de Ecclesia ».

25) 1. 2 « Loco “ fide ” aptius dicatur: “ professione fidei ” ».

Resp.: Sufficit textus, quia subintelligitur.

26) 1. 2 « Dicatur: “ ... Mysticum et populus Dei ” ».

Resp.: Provisum in schemate « De Ecclesia ».

27) 1. 5 Addatur: « ... liturgia, ecclesiastica disciplina et spiritualitate partim differentes ... ».

Resp.: Potest admitti, et positum fuit: « patrimonio spirituali ».

28) 1. 4-6 Adiungatur mentio elementi formalis Ecclesiarum particularium hoc modo: « Huiusmodi particulares Ecclesiae, quas uti sui iuris expresse vel tacite agnoscit Suprema Auctoritas Ecclesiastica, ritibus, etc. ».

Resp.: Non videtur necessarium ut hoc elementum hic ponatur.

29) 1. 6 « Dicatur: “ omnes tamen concreduntur ”, loco “ aequali modo concreditaе sunt ”, quia non sunt aequali modo concreditaе Ecclesia romana vel occidentales ».

Resp.: Romanus Pontifex habet iurisdictionem ordinariam et immediatam in totam Ecclesiam.

30) 1. 6-7 Addatur: « ... Concreditaе sunt supremo pastorali gubernio Romani Pontificis, qui hucusque (vel: usque nunc) Beato Petro in primatu super universam Ecclesiam divinitus succedit ».

Resp.: « Supremo » potest admitti; « hucusque » tamen potest intelligi ut aliquid non permanens.

31) 1. 6 « Post “ disciplina ” addatur: “ necnon et constitutione, theologia et spirituali patrimonio ” (ut saltem una vice elementa praecipua enumerentur) ».

« Loco “ aequali modo ” dicatur: “ omnes ”; loco “ pastorali gubernio ” dicatur: “ fraternae curae ” (“ et Tu ... confirma fratres ”!) ».

Resp.: Sufficit textus.

32) 1. 8 « Adverbium “ divinitus ” omittatur, vel eius loco dicatur: “ iure divino ” ».

« Loco “ Eadem pollent ” dicatur: “ ceteroquin omnes eadem gaudent ” ».

Resp.: Sufficit textus.

33) 1. 9 « Post “ dignitates ” interatur: “ et autonomia ”; post “ iuribus ” inseratur: “ iisdemque tenentur obligationibus ” ».

Resp.: « Autonomia » est vox non omnimode clara. « Ius » etiam includit obligationes correlativas.

34) 1. 10-1 Praecisanda est expressio « sub moderamine Romani Pontificis », nec in oblivionem danda unificatio, partim iam in actu, culturae humanae, ad quam etiam pluralitas rituum respectum habet.

Resp.: Non videtur relatio inter duo alligata.

35) 1. 10 « Deleantur verba “ sub moderamine Romani Pontificis ” (quia per se patet; cfr. lin. 7) ».

Resp.: Maneat textus, claritatis gratia.

N. 4 (N. 4 et novi textus): *Placet*, salvo emendationibus.

36) « Tollatur iurisdicatio personalis ratione ritus, ob bonum Ecclesiae ».

Resp.: Lectum.

37) « Designentur ii, qui praesident et convocant collationes periodicas et provideatur de coetu permanenti interrituali ».

Resp.: Ad schema « de Episcopis » pertinet, et tractabitur.

38) « Clarius specificetur terminus “ ritus ” ».

Resp.: Provisum, et proponatur textus in forma.

N. 5 (N. 4 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

39) Erectio paroeciarum personalium non videtur optanda, cum sit contra planetisationem humanitatis; potius christifideles instruuntur hoc modo, ut sint polyvalentes quoad ritum.

Resp.: Saltem nostris temporibus est adhuc necessaria.

40) « Memoranda esset sollicitudo Congr. Orientalis in hac materia ».

Resp.: Non expedit, secus semper mentio facienda esset.

41) 1. 19 « Loco “ omnium Ecclesiarum particularium ” dicatur: “ Ecclesiarum Orientalium ” ».

Resp.: Nulla Ecclesia excludatur.

42) 1. 21 Expressio « ubi postulat » require videtur ut quoddam organon has condiciones praeciset.

Resp.: Est Sancta Sedes pro hierarchia, Ordinarius competens pro paroeciis.

43) 1. 22 « Omissis verbis “ et quantum fieri potest ” (uti votatum est), addatur (ut iam votatum): “ ubi vero ordinarius cuiusvis ritus iurisdictionem habet in clericos et fideles alieni ritus, eos ad mentem huius ritus paterno more regere debet ” ».

Resp.: Additio videtur superflua, et omissa in novo textu.

N. 6 (N. 6 et noxi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

44) Idem problema ponitur pro religionis ritus latini inter orientales; nonne opportune ad illum ritum orientalem ipsi transibunt?

Resp.: Potest dici, sed relinquatur praxi quotidiana.

45) Ita mutetur: « Ordines vero et congregationes latini ritus, quae inter fideles orientales operam navare intendunt, studeant domos aut etiam provincias orientales constituere. In suo apostolatu etiam ipsae iurisdictioni hierarchae loci subsunt ».

Resp.: Provisum per novum textum.

46) « Addatur ratio magis clare oecumenica ».

Resp.: Sufficit ratio adducta: apostolatus seu bonum animarum.

47) 1. 23 « “ Ecclesia latini ritus ” sitne particularis? ».

Resp.: Provisum supra.

48) 1. 24 « Dictio “ enixe commendat ” non videtur sufficiens, necessarium est praeceptum ».

Resp.: Non videtur opportunum.

49) 1. 26 « Addatur sub finem: “ ... constituent, in quibus non solum ritus observetur orientalis, sed spiritus quoque orientalis praevalet ” ».

Resp.: « Spiritus » non est materia iuris, et supponitur in textu.

N. 7 (N. 6 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

50) Addatur: « et sequantur ritum orientalem, si hoc necessarium vel utile est ad efficaciorum apostolatum ».

Resp.: Relinquatur praxi quotidiana.

N. 8 (N. 4 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

51) « Donetur et fidelibus orientalibus omnis libertas transeundi ad alium ritum ».

52) « Non requirantur formalitates, si agatur de baptizatis in ritu alieno, si ad hunc ritum transire intendunt ».

53) « Addatur: “ Unicuique catholico super pubertatis aetatem datur licentia ritum suum seligendi ” ».

Resp.: Textus schematis prout stat placuit omnibus Membris Commissionis; nihil proinde mutetur.

54) Individui vel parvae communitates nonne opportunius ad alium ritum transire facile deberent, ut maioritati se uniformem?

Resp.: Periculosum est hoc, potest gignere aliquam indifferentiam, et provisum singulis personis per facultatem sese conformandi ritui vigenti, extra regionem vel territorium proprii ritus.

55) 1. 32 « Optandum ut in aliquo territorio ubi ritus particularis orientalis ad fidelium coetum omnino minorem pertineat, Ordinario ritus maioris facultas concedatur ut ipse, propter iustam causam, fidelis transitum ad alium ritum permittere possit ».

Resp.: Eadem responsio ut supra.

56) 1. 33-4 « Loco “ nec ad alium ritum...” dicatur: “ Nec ad aliam Ecclesiam particularem transire valent, nisi cum licentia S. Sedis, exceptis casibus in iure determinatis ” ».

Resp.: Videat Commissio pro redigendo Codice orientali.

N. 9 (N. 4 novi textus): *Non placuit* maioritati praescriptae Commissionis.

57) « ... servent, salvo iure, ob gravissimas causas, ad alium ritum transeundi ».

« Melius dicendum: “ ... acatholici orientalis ritus, qui ad catholicae Ecclesiae unitatem admittuntur; in ... ” ».

« Disciplina vicens (MP « Cleri Sanctitati », can. 11) conservanda, salvo recursu ad Sedem Apost. ».

« Loco “ redeuntes ” (lin. 1) dicatur potius “ transeuntes ” ».

Resp.: Provisum per fundamentalem emendationem textus.

58) Hic textus ab octo Patribus proponitur:

« Baptizati acatholici, ad Ecclesiam Catholicam redeuntes, proprium ritum servare debent, nisi electio alius ritus ab eis ut conditio necessaria reditus sui scriptis interponatur ». Rationes allatae sunt eadem pro omnibus.

59) Textus redigatur verbis « Cleri Sanctitati » vel saltem « Orientalium dignitas », nempe:

« Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catholicam redeuntes, proprium ritum servare debent, nisi electio alius ritus ab eis ponatur ut conditio eorum reditus ».

60) Hic textus proponitur: « Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catholicam redeuntes, amplissima libertate fruuntur vel retinendi proprium ritum, vel amplectendi ritum quem ipsi maluerint ».

61) Sequens textus proponitur: « Baptizati acatholici ad Ecclesiam Catholicam redeuntes, proprium ritum servare debent, nisi alius ritus, scripto significato, ab eis eligatur ».

62) « Optandum ut omnes baptizati acatholici ad Catholicam Ecclesiam redeuntes, seligendi ritum libertatem plenam habeant. Ratio: obstaculum superfluum tollatur, ad instar can. 11 M.P. ».

Resp.: Omnibus observationibus sub nn. 57-62 provisum fuit voto fere unanimi Commissionis et modo negativo.

63) Loco « Baptizati acatholici » dicatur: « Baptizati in Ecclesiis fratrum separatorum », quae locutio magis accepta videtur separatis.

Resp.: « Aatholici » est conceptus magis extensus.

II. De Sacra Hierarchia

(in novo textu: *De Patriarchis orientalibus*)

De Patriarchis.

64) In nn. 10, 11, 12, 14, 15, 16 (pp. 7-8) — et forte aliis — substitutio expressionis « Romanus Pontifex » in aliam aequivalentem, prout placet.

Resp.: Commissioni placuit ut maneat dictio adhibita.

65) « Principium praecedentiae in Ecclesiae Orientali vim satis claram habet... Videtur dignitas Patriarcharum solemniter declaranda post Romanum Pontificem, ut Orientales nullum dubium habeant de voluntate Ecclesiae Romanae ».

Resp.: Enumeratio Sedium non expedit hic et nunc.

66) Restauratio dignitatis patriarchalis erit « simplex reversio ad lamentabilia et periculosa tempora saecul. V et X, cum magno periculo ruinandi ipsam compaginem Ecclesiae ».

Resp.: Ipsam exigunt veritas, iustitia et rectus oecumenismus.

67) « ... minus in "submissione" sub auctoritate Romani Pontificis insistentum est quam in "unione" cum Summo Pontifice, successore beati Petri, cui omnes Hierarchae ad regendam propriam Ecclesiam adhaerere tenentur ».

Resp.: Provisum in schemate « de Ecclesia ».

N. 10: *Non obtinuit* maioritatem praescriptam (omissus in novo textu).

N. 11 (N. 7 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

68) A duobus Patribus proponitur: « Numerus supprimatur, quia definitio inutilis ».

Resp.: Numerus probatus fuit expresse, et proponentes propositionem retraxerunt.

69) Iurisdictio patriarchalis exerceatur in omnes fideles illius ritus, etiam extra regiones eiusdem (prout quondam fiebat apud Armenos; hodierna die ne apud Armenos quidem rationes supersunt ut haec potestas restringatur).

Resp.: In Concilio solum de principiis; de aliis videat Commissio pro redactione CICO.

70) « Sic mutetur: " Inter hierarchas orientales eminent Patriarchae, seu

Episcopi, quibus canones... exercendam. Quae potestas igitur ab antiquissimis temporibus in Ecclesia vigens, iuris est ecclesiastici ».

Resp.: Videat Submissio ad redigendos textus.

71) « Patriarchae habeant partem in electione Rom. Pontificis ».

Resp.: Provisum prout supra sub n. 10.

72) 1. 13 « Post “ canones ” addatur: “ agnoscunt vel... ” (uti iam decisum) ».

Resp.: Provisum per aliam emendationem.

73) 1. 14 « Post “ populum ” addatur “ alicuius ” (territorii, etc.) claritatis causa ».

Resp.: Sufficit textus, et subintelligitur.

74) « Verbum “ ritus ” mutetur in “ Ecclesiae particularis ” ».

Resp.: Iam provisum.

75) 1. 15 « Ad finem addatur: “ Patriarchis pristina praecedentia iterum concedatur ” ».

Resp.: Ad Commissionem codificationis.

76) 1. 15 « Dicatur: “ sub ductu Summi Pontificis ” ».

Resp.: Superata per approbationem alius emendationis.

N. 12 (N. 9 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

77) « In enumerandis rationibus, a quibus auctoritas Patriarcharum deducitur, iuxta evolutionem historicam prius recensenda sunt Concilia Oecumenica, deinde Romanus Pontifex. Insuper ipsa evolutio historica ut ratio, et quidem prima, adducenda est ».

Resp.: Non videtur necessarium, nec expedit.

78) « Totus articulus ad Codicem reformandum remittatur, quia ad ipsum spectat ».

Resp.: Expedit ut de his agatur, quia agitur de principiis.

79) 1. 16 « Omissis verbis “ secundum antiquiss. Eccles. morem ”, prosequendum: “ singulari ergo honore... ” ».

Resp.: Provisum in novo textu.

80) 1. 20 ss. « Post “ eorum ” addatur “ genuina ”, loco “ privilegia ” dicatur “ praerogativa ”, post “ animarum ” addatur: “ plene restituantur, immo opportune augeantur ” (e. gr. praecedentia ante Cardinales, vox in electione Summi Pontificis, etc.) ».

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

81) 1. 23 « Post “ restituantur ” addatur: “ ideoque pristina praecedentia eis est iterum attribuenda ”. Ratio: CICO Patriarchas valde degradavit, id quod aegre fertur ».

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

82) 1. 23 « Textus compleatur hoc modo: “ Polleant Patriarchae plena auctoritate sua traditionali. Summo Pontifice nonnisi per modum exceptionis interveniente prout signum aut medium catholicae unitatis in certis casibus, v. gr. recognitio electionis aut nominationis hierarcharum, constitutio novarum sedium, acceptatio legislationis latae in Synodis, etc. ” ».

Resp.: Nimis limitat potestatem Summi Pontificis et nec ex toto neque ex parte maioritatem obtinuit.

83) A duobus Patribus proponitur textus substitutivus nn. 10-14, sic:

I. « Patriarchae sunt in Ecclesia catholica episcopi principales. Gaudent scilicet potestate episcopali plena, quae a canonica limitatione, sicut pro ceteris episcopis, minime vel parum restringitur. Non excedit enim potestatem nativam successorum apostolorum quod antiquiores episcopi, pro sua quisque regione, alios episcopos creent, cum quibus idem territorium collegialiter regant et quibus tamquam principes pastorum praesint ».

II. « Quod autem titulum vel numerum vel territorii fines vel praecedentiam sedium spectat, hoc ad ius ecclesiasticum pertinet ».

III. « Secundum antiquam Ecclesiae traditionem et Oecumenicorum Conciliorum decreta, hi sunt tituli et ordo maiorum sedium patriarchalium: prima sedes Romana Beati Petri Principis apostolorum, secunda Constantinopolitana, tertia Alexandrina, quarta Antiochena, quinta Hierosolymitana ».

(Si vero opportunum esset descendere ad quasdam res particulares, tunc sequentia proponuntur):

IV. « Praeter Romanam sedem, nulla existit sedes patriarchalis ritus latini proprie dicta ».

V. « Patriarchae sic dicti orientales, vi eorum dignitatis, potestatis et traditionalis praestantiae, sive in Oecumenicis Conciliis sive extra eiusmodi concilia, in universalibus scilicet negotiis tractandis, sunt simul cum Romano Pontifice, eorum Summo Praeside, praecipui episcopi illius quae ab undique Ecclesia est ».

VI. « Quae potestas patriarchalis, etsi vocabulum Patriarcha nonnisi tarde apparuit, in episcopos, clericos et fideles proprios, necnon auctoritas in ipsam Ecclesiam universalem, ab antiquissimis, imo apostolici temporibus viget, a Spiritu Sancto in Corpore Christi Mystico producta ».

VII. « Patriarchae iure ergo traditionali et canonico constituerunt et constituunt, in communionem cum Romano Episcopo, Supremum Collegium in Ecclesia ».

VIII. « Quae Florentina Synodus et Romani Pontifices post eam saepe saepius affirmaverunt de iuribus et privilegiis patriarcharum minime imminuendis, haec Sacra Synodus sollemniter confirmat; haec autem iura et privilegia sunt illa quae in millenaria unione Orientis et Occidentis vigerunt, etsi ad nostra tempora aliquando adaptanda sint, minime vero minuenda ».

Resp.: Debita disceptatione praemissa, textus propositus, excepto n. II, maiori parte praescripta reiectus fuit vel in quibusdam propositio maioritatem sufficientem pro approbatione non obtinuit. Rationes reiectionis: non sat clara interpretatio historica, formulatio non semper adaequata, affirmationes non opportuna finibus praesentis Concilii.

N. 13 (N. 8 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

84) NN. 13-14 ad Ecclesiam universam extendi possent.

Resp.: Schema tractat tantum de Ecclesiis Orientalibus.

85) « Optandum ut Patriarchae sedium antiquissimarum praecedentia omnibus in Ecclesia praeter Romanum Pontificem gaudeant, ac, praeterea, ut ad S. R. E. Cardinalium dignitatem eleventur ».

Resp.: Ad Summum Pontificem et Commissionem pro redactione Codicis.

86) 1. 25 « Melius diceretur: “ tempore anteriores sint ” ».

Resp.: Etsi ex se nihil obstat emendationi, Commissio tamen textum schematis probavit.

87) 1. 27 A duobus Patribus proponitur: « Pro certo semel indicandum est modo conciliari quatenus est praecedentia inter Patriarchas ».

Resp.: Iam provisum in Codice orientali.

88) 1. 27 « Optabile praecedentiam Patriarcharum super omnes alios Praelatos affirmare ».

Resp.: Res remittatur ad Summum Pontificem et extra sedem Commissionis proponatur.

89) 1. 27 « Addere oportet: “ Patriarchae orientales apostolici praecedentia pollent relate ad Cardinales, iidemque de iure conclavibus participant ” ».

Resp.: Iam provisum per praecedentia suffragia, et ad Summum Pontificem.

N. 14 (N. 11 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

90) « Clara fiat distinctio inter Patriarchas maiores et minores ».

Resp.: Post explicationem, emendatio retracta fuit.

91) « Optandum ut dicatur: “ Patriarchae prout tales Collegio Cardinalium adnumerentur; praecedentia secundum diem electionis vel inthronisationis statuatur; ipsi in electione Summi Pontificis partes habeant ” ».

Resp.: Pertinet ad Summum Pontificem.

92) « Proponitur ut:

1) Patriarchali dignitate polleant Metropolita Ucrainorum atque archiepiscopi Malabaricorum et Malencarensium.

2) Patriarchae polleant etiam dignitate cardinalitia atque efforment in Sacro Collegio “ ordinem cardinalium patriarcharum ” ».

Resp.: Non expedit agere de particularibus.

93) « Etiam hic articulus potius ad ius canonicum spectat ideoque illuc est remittendus ».

Resp.: Expedit ut de his agatur in Concilio.

94) 1. 28 « Initium fiat: “ Agnitio vero et constitutio novorum... ” ».

Resp.: Additio superflua, quia agitur de novis patriarchatibus instituendis.

95) 1. 28-32 « Textus perficiendus est dicendo in fine: “ quod autem Romanus Pontifex non exercebit nisi auditis Patriarchis ” ».

Resp.: Non videtur opportunum sic limitari libertatem agendi Summi Pontificis.

De Episcopis.

- N. 15 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus, maioritati praescriptae; dein remissus ad Commissionem de Episcopis.
- N. 16 (suppressus in novo textu): *Placuit* prima pars, salvis emendationibus (remissus ad Commissionem de Episcopis).
- N. 17 (suppressus in novo textu): *Placuit* maioritati praescriptae, salvis emendationibus (numerus remissus ad Commissionem de Episcopis).

De Synodis.

- N. 18 (suppressus in novo textu): *Placuit* unanimiter (quaestio tandem remissa ad Commissionem de Episcopis).
- N. 19 (suppressus in novo textu): *Placuit* maioritati, salvis emendationibus.

III. *De disciplina Sacramentorum*

De Ministro S. Chrismatis.

- N. 20 (N. 13 novi textus): *Placet* maioritati praescriptae, salvis emendationibus.

96) « Praemittantur haec: “ Doctrina vetus quoad Sacramenta Baptismatis confirmatur. Quoad Sacramentum Chrismatis vero statuitur: Etsi... ” ».

Resp.: Schema praesentat solummodo quasdam quaestiones de Sacramentis, quae sunt necessaria; ceterum Subcommissio provideat per quoddam prooemium praemittendum huic capiti.

97) 1. 2 « Dicatur melius: “ Idcirco omnes presbyteri orientalium rituum ” ».

Resp.: Maneat textus, quia in sequenti numero satis provisum.

98) 1. 3 « Dicatur: “ adhibito Chrismate rite benedicto ” ».

Resp.: Melius est mentionem fieri Patriarchae vel Episcopi ob antiquam traditionem.

- N. 21 (N. 14 novi textus): *Placet* maioritati praescriptae, salvis emendationibus.

99. « Confusio in usu termini “ ritus ” tollenda ».

Resp.: Provisum, et proponatur textus substitutivus.

100) « Ad Commissionem postconciliarem et praxim cotidianam ».

Resp.: Opportunum principia stabilire in Concilio.

- N. 22 (N. 14 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

101) « Ad Commissionem postconciliarem et praxim ».

Resp.: Opportunum ut de his agatur in Concilio.

102) 1. 9-10 « Dicatur hoc modo: “ Presbyteri quoque latini ritus, qui curam Orientalium gerunt, ritus orientales assumpti, facultate hoc Sacramentum... ” ».

Resp.: Non expedit limitatio, ob bonum animarum.

103) 1. 9 « Uniformetur usus termini “ ritus ” ».

Resp.: Provisum et suppeditetur textus.

104) 1. 11 « Loco “ administrare ” dicatur “ conferre ” ».

Resp.: Submissio provideat.

De Ss.ma Eucharistia.

105) Non placet dispositio materiae in nn. 23-26; desiderat ut tractetur: 1) De Missa; 2) De Communionem et 3) De legibus ecclesiasticis.

« Istos duos articulos (23-24) invertendos esse videtur, quia primo de necessario (n. 24), deinde de libero (n. 23) agendum ».

Resp.: Provisum in novo textu.

N. 23 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (reductus in novo textu).

N. 24 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus, et quidem unanimiter.

N. 25 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (textus breviatus fuit).

106) « Non placet haec paragraphus propter facturam imperfectam. Primo loquendum esset de Missa quoad valorem, et postea tantum de obligatione fidelium. Insuper modus loquendi de Eucharistia non permeatur spiritualitate et loquela propria Orientalibus. Agnoscenda esset Eucharistia ut “ occursum ” cum Christo, et Communio tamquam anticipatio ac pignus supremi occursum in Parousia ».

Resp.: Cum nullus alius textus substitutivus propositus sit, Commissio textum schematis probavit, salvis emendationibus.

107) « Diebus festis de praecepto non dominicis fideles adstringantur Divinae Liturgiae assistendi; sed possint laboribus servilibus vacare. Nam in Oriente iam universalis est labor servilis in illis festis ».

Resp.: Videat Commissio pro redigendo CICO.

108) 1. 22 « Statim post “ fideles ” adiungatur: “ gravis obligationis ” ».

Resp.: Subintelligitur, sed non est sueta Orientalibus talis locutio.

109) « Verba “ aut consuetudinem proprii ritus ” substituantur per “ consuetudinem propriae Ecclesiae ” ».

Resp.: Potest mutari.

110) 1. 25 « Adiungatur post “ Divinis Officiis ” haec: “ praecipue Matutinis et Vesperis, praesertim Hebdomadae Sanctae ” ».

Resp.: Agitur de obligatione assistendi Divinae Liturgiae vel Divinis

Officiis, ubi mos est, et non convenit descendere ad particularia.

111) 1. 26 « Loco “ intersint ” dicatur: “ participant ”.

Resp.: Provideat Subcommissio ad redigendos textus.

N. 26 (N. 15 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus.

112) A duobus Patribus proponitur: « Videtur haec facultas non opportuna, ergo non concedenda, quia deberet etiam Occidentalibus concedi, evacuet diem Dominicam, turbaret significationem theologicam diei festi, introducendo quemdam sabbatismum, cessaret mensura chronologica pro omnibus fidelibus, essent necessariae Liturgiae duplicatae cum gravi incommodo sacerdotum ».

Resp.: Commissio expresse textum schematis unanimiter probavit.

113) « Cum in Oriente dies ab occasu solis incipiat, facultas optimum commodum praebet ».

Resp.: Lectum.

114) 1. 27-8 A duobus Patribus proponitur: « Emendetur hoc modo: “ Huic obligationi satis fit per adsistentiam... ” ».

Resp.: Explicatione accepta, emendatio uti mere formalis retrahitur a Proponentibus.

115) 1. 30 « Post ultima verba “ diei festi ” addatur: “ de praecepto ” ».

Resp.: Satis provisum ad mentem supra dictorum.

116) 1. 30 « Addatur haec exhortatio: “ Si fideles nequeunt praeceptum adimplere statis temporibus, instanter invitantur ut S. Liturgiae participant altera die hebdomadae ” ».

Resp.: Sufficit et nihil amplius imponatur.

117) Post lin. 30 addatur: « Introducatur celebratio Missae lectae ad satisfaciendum commode praeceptum festivum: non solum una Missa, sed plurimae ».

Resp.: Non videtur necessarium modificare legitimas traditiones liturgicas.

De Ministro S. Poenitentiae.

118) « Quaestio de facultate confessiones excipiendi modo generari pro universa Ecclesia solvenda est, et quidem, per comparisonem ad ius hodie vigens, modo essentialiter extensivo ».

Resp.: Iam factum est pro episcopis; de sacerdotibus loqui hic potest speciatim propter multiplicitatem rituum.

N. 27 (suppressus in novo textu): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus.

N. 28 (N. 16 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus (in novo textu quaestio restricta est).

119) « Orientalis presbyter in ecclesiis latinis deberet ab Ordinario loci latino facultatem obtinere ».

Resp.: Post longam disceptationem, provisum per acceptationem alius emendationis.

120) « Non oportet extendere, saltem quoad Latinos fideles, ob principium territorialitatis iurisdictionis, et ob prudentiam ».

Resp.: Expedit ob bonum animarum, et provisum per aliam emendationem.

121) 1. 11 « Post verbum “ exarchatus ” addatur: “ exceptis locis exclusivae iurisdictionis alterius ritus ” ».

Resp.: Provisum per aliam emendationem, et non expedit limitatio, ob bonum animarum.

N. 29 (N. 16 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (provisum in novo textu).

122) « Ad Commissionem postconciliarem ».

Resp.: Provisum per suffragium praecedens de toto numero.

123) « Post hunc numerum adiungatur numerus peculiaris: “ De Sacramento S. Olei seu Infirmorum ”, his verbis: “ Sacramentum S. Olei ab uno sacerdote impertiri potest; venerata praxis antiqua quoad septem ministros, secundum possibilitatem, non negligatur ” ».

Resp.: Post longam disceptationem, dictum fuit: Submissio de apparandis textibus, redigat quoddam breve proemium de sacramentis in genere, in quo traditionalis disciplina sacramentalis Orientalium probetur.

De Diaconatu permanenti.

N. 30 (N. 17 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

124) 1. 21 « Post “ permanentis ” addatur: “ etiam coniugatorum ” ».

Resp.: Potius indicatur reditus ad antiquam disciplinam, quae est diversa iuxta varias Ecclesias.

125) 1. 27 Proponitur ut adiungatur: « Idem Sacra Synodus exoptat de ordinibus minoribus, ut possint conferri iis qui in Ecclesia Dei cum sacerdote adlaborant, etsi ad diaconatum vel ad sacerdotium non ascendant ». Vel aliquid simile.

Resp.: Indicatur reditus ad antiquam disciplinam, et proinde provideant singulae Ecclesiae.

126) 1. 28 « Adiungatur: “ ... ut ad hoc institutum et ad Ordines Minores restituenda... ” ».

Resp.: Provisum in novo textu.

N. 31 (N. 17 novi textus): *Placuit* unanimiter, salvis emendationibus (generaliori modo provisum in novo textu).

127) « In negotio tanti momenti forsitan melius esset, ut in Patriarchatibus de opportunitate restituendi hoc institutum in quavis provincia ecclesiastica agatur de communi consensu exclusive in Synodis patriarchalibus, et

extra patriarchatus in Synodis provincialibus omnium hierarcharum, approbante vel consentiente Sede Apostolica ».

Resp.: Providebit Concilium in decreto de Conferentiis Episcopalibus.

De Matrimoniis mixtis.

N. 32 (suppressus in novo textu): Sufficientem maioritatem suffragiorum *non obtinuit*. Videat Submissio.

N. 33 (N. 18 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus, et ad *Subcomm. specialem*.

128) Optanda est restauratio disciplinae ante annum 1949 vicens, i. e. ut matrimonia huiusmodi valida habeantur, etiamsi, deficiente debita permissione, illicita.

« Loco "cautionum" opportunius esset excipere simplicem promissionem nupturientis catholicae — agitur quasi exclusive de sponsa — in quantum moraliter valeat prudentem curam habere de prole in fide catholica baptizanda et educanda. Parochus competens eam de hac morali obligatione modo paterno instruat ».

129) « Hoc (vel simili) modo substituantur nn. 32-33: "Matrimonia mixta, si vitari nequeunt, saltem coram ministro catholico et sub debitis cautelis ineunda sunt, a qua forma non nisi gravi et rationabili ex causa dispensandum est. Absque tali dispensatione ordinarii loci contracta, huiusmodi matrimonia valida quidem, sed illicita sunt" ».

130) « Optandum ut ad disciplinam ante "Crebrae allatae" redeatur ».

131) « Placet etiam, quod matrimonia mixta in forma canonica contracta apud Orientales illicita quidem, sed tamen valida habeantur, si cum orthodoxis vel aliis baptizatis christianis Orientalium ecclesiarum contrahantur ».

132) « In matrimoniis mixtis cautiones sunt odiosae non catholicis; modo speciali quia matrimonii sacramentum est validum, quod etiam sollemniter affirmatur in praesenti schemate (n. 51) ».

133) « Nisi agatur de sanatione in radice, si concedatur haec facultas, erit causa scandali et magnae confusionis, saltem in America Septentrionali. De observatione cautionum in hoc casu etiam a catholica parte valde dubitandum est ».

134) « Facultas non videtur providere malis quibus matrimonia mixta apud Orientales laborant. Proponerem limitare formam catholicam exclusive ad catholicos, nempe si utraque pars est catholica ».

135) « Substituatur ita: "Matrimonia christifidelium orientalium cum fratribus separatis, celebranda sunt in ritu viri, hierarcharum tamen conscientia graviter onerata de observantia cautionum quae in iure praescriptae sunt". Ratio est: quia sacramentum validum ministratur. Posset adungi: "Ante sacerdotes amborum rituum" ».

136) « Hic textus melius et brevissime ita sonaret: "Cautione autem facta, validum est pro orientalibus matrimonium coram ministro orthodoxo

initum”. Quodsi non placet, ad lineam 14, saltem addatur post verbum “ nuptiis ”: “ ut ergo matrimonium etiam coram ministro orthodoxo sit validum nec ullis censuris innodatum ” ».

137) 1. 11-12 « Dicatur: “ omnes hierarchae locorum orientalium, non vero Syncelli sine speciali mandato, potestate pollent dispensandi ... ” ».

138) 1. 14-8 A duobus Patribus proponitur: « Emendetur hoc modo: “ ... ubi pars acatholica moraliter nequeat se coram competenti parcho sistere ”; dictio vero: “ et simul... adigat ” supprimatur, quia non necessaria; et tandem supprimatur alia dictio: “ Hierarcharum... praescriptae sunt ”, quia est hortatio excessiva ».

139) 1. 8-18 Subcommisio specialis ad hoc delecta proposuit: « Sic mutetur: “ ... paci, indulget Sancta Mater Ecclesia ut catholici orientales, si matrimonium contrahant cum acatholicis baptizatis, ad formam celebrationis praescriptam teneantur ad liceitatem tantum; per indulgentiam vero maternam auctoritate Sanctae Synodi sanat et valida declarat talia matrimonia quae ex hoc capite usque adhuc fuerunt invalide contracta ”; aliis omissis ».

Resp.: Suffragatione instituta, textus schematis iterum probatus fuit maiore auctoritate praescripta (+ 17/-3). Et hoc modo provisum fuit emendationibus sub nn. 128-139).

IV. De cultu divino

140) « Leges statuuntur, quae decreta canonica sunt. Cur has res in Concilio determinare? Relinquantur ad competentes Ecclesiae Orientalis auctoritates ».

Resp.: Principia statuere synodaliter expedit, ob pluralitatem disciplinarum.

141) « Articuli cap. IV, paucis forsitan exceptis, non omnino necessarii, immo nec opportuni in nostro schemate esse videntur; partim enim ad ius spectant sive commune sive particulare, ad quod etiam saepius refertur (cfr. nn. 34, 35, 36, 37), partim autem eis iam alibi satis provisum est sive in nostro (cfr. n. 38 cum n. 8) sive in aliis schematibus (cfr. nn. 39 et 40 cum Appendice Constitut. de S. Liturgia et nn. 42-44 cum n. 36 eiusdem Constitut.) ». « Tamen, si retineantur hi articuli, non displicet, salvis emendationibus iam votatis vel etiam votandis et his quae sequentur ».

Resp.: Provisum in novo textu per formam generaliorem.

De temporibus sacris.

N. 34 (N. 19 novi textus): *Placuit*, salvis emendationibus (in generaliorem formam reductus).

142) A duobus Patribus proponitur: « Numeri 34-38 supprimendi sunt, quia materia potius Codicis. Opportune tamen invitabit S. Oecum. Synodus conferentias episcopales vel Synodos particulares ad unificandam disciplinam in hac materia ».

Resp.: Provisum per votum generale, et expedit ut quaedam principia statuatur a Concilio.

143) 1. 19 « Dicatur: “ Dies festi de praecepto pro omnibus... ” ».

Resp.: Subintelligitur, sed non expedit addere expresse, quia dictio non est sueta Orientalibus.

N. 35 (N. 19 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

144) 1. 26 « Post “ Sedis Apostolicae ” addatur: “ quae autem Sedes hoc iure non utitur patriarchis inconsultis ” ».

Resp.: Certo Sancta Sedes hoc faciet, etiamsi non imponatur.

145) 1. 28 « In fine numeri addatur: “ ... aut archiepiscopali, consentiente Sede Apostolica ” ».

Resp.: Videndum quid Concilium de Synodis earumque potestate statuet.

N. 36 (suppressus in novo textus): *Placuit*, salvis emendationibus.

N. 37 (suppressus in novo textu): *Placuit*, salvis emendationibus.

N. 38 (N. 21 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

146) « Omittatur ».

Resp.: Disceptatione ampla praemissa, propositio non obtinuit praescriptam maioritatem, ideo textus schematis manet, salvis emendationibus.

147) 1. 11 « In fine addatur: “ ... eundemque ritum, sive viri sive mulieris ” ».

Resp.: Provideat Submissio ad redigendos textus, quia res est quae spectat tantum claritatem.

De celebratione Paschatis.

N. 39 (N. 20 novi textus): *Placuit*, salvis emendationibus (reductus ad formam generaliore).

148) « Cum Decreto valde laudanda sunt conanima, ut catholici aliique christiani conveniant in unicum diem, qua festivitatem Paschalis omnes celebrent ».

Resp.: Lectum.

149) « Relate ad nn. 39-40 opportunum videtur ut de huiusmodi negotiis tractandis Sedes Ap. opportune praemoneatur ».

Resp.: Non est omnino necessarium ut haec clausula ponatur, ob characterem numerorum.

N. 40 (N. 20 novi textus): *Placet*, salvis emendationibus.

150) « Omittatur, quia vagus ».

Resp.: Provisum per votum expressum contrarium.

151) 1. 19 « Simpliciter dicatur: “ de festo Paschatis eodem die cele-

brando convenient ”, ut liberum maneat in futuro aliam diem stabiliendi, si dies Dominica propter rationes graves servari non posset ».

Resp.: Non placet ob totum systema calendarii ecclesiastici nunc vigentis.

De officio Divino.

N. 41 (N. 22 novi textus): *Placet* unanimiter, salvis emendationibus.

N.B. - Ad sequentes emendationes suffragia lata fuerunt scriptis a viginti circiter Membris Commissionis, quo numero etiam sessiones plenariae Commissionis gaudebant.

De usu linguarum vernacularum in Liturgiis.

N. 42 (N. 23 novi textus): *Placeat*, salvis emendationibus.

152) « Remittatur haec quaestio iuri particulari, quia agitur de solis byzantinis, dum aliis non expedit libertas et fratres separati hoc offendi possunt ».

Resp.: Maioritati praescriptae placuit tractatio.

N. 43 (N. 23 novi textus): *Placet* (textus reductus in formam brevioram in novo textu).

153) « Ad Commissionem postconciliarem ».

Resp.: Opportunum ut tractetur, secundum votum maioritatis praescriptae.

154) 1. 2 A duobus Patribus proponitur: « Praecisius determinetur “competens Auctoritas” ».

Resp.: Sufficenter provisum in numero praecedenti.

N. 44 (suppressus in novo textu): *Placuit*.

Pars II – DE UNIONE CHRISTIANORUM ORIENTALIUM (nn. 45-54)

(in novo textu: DE CONVERSATIONE ECCLESIASTICA

CUM FRATRIBUS SEPARATIS)

155) Progressus habetur relate ad pristinum schema de unitate Ecclesiae, nimis diffusum; sed deficit cohaerentia ad schema de oecumenismo et maxime ad schema de Ecclesia.

Resp.: Lectum, et provisum in novo schemate.

156) « Multa dicuntur, quae sunt repetitiones rerum in parte I tractatarum. Eliminenter, ergo ».

Resp.: Sub alio tamen ponuntur aspectu, et provisum in novo textu.

157) ad tit. « Non placet, quia ambiguus; potius dicatur: “De unione christianorum orientalium cum catholicis fovenda” ».

Resp.: Non placuit maioritati praescriptae.

N. 45: Omissus ob reductionem schematis.

N. 46 (N. 24 novi textus): Abbreviatus est textus in novo schemate.

N. 47 (N. 24 novi textus): Textus breviatus in novo schemate.

N. 48 (N. 24 novi schematis): Textus breviatus in novo schemate.

158) « Forma huius numeri nullomodo placet, et de toto est modificanda. Quia conveniret incipere more prorsus positivo, affirmando perspicuam diversitatem Eccl. Particularium orient. mirabiliter illustrare Ecclesiae divitias et pulchritudinem, mediante praecipue traditione patristica, in theologia, per textus liturgicos, ex diversis suis ritibus et variis scriptorum operibus. Contributio haec patristica et theologica, diversitas ipsa rituum, discrepantiae in forma hierarchica optime manifestant Ecclesiam non esse natura sua monolithicam ».

Resp.: Propositio non obtinuit sufficientem consensum, forsan quia nullus textus in forma praesentatus fuit.

N. 49 (N. 24 novi textus): Textus reductus in novo schemate.

19) 1. 34 Vetustas non videtur ratio sufficiens et traditionalismum sapit.

Resp.: Loquitur de patrimonio communi Ecclesiae.

160) 1. 4-8 « A Sancta Sede urgeatur executio huius consilii ».

Resp.: Pium votum, nullum novum textum suggerit.

N. 50: Omissus in novo schemate.

N. 51 (N. 25 novi textus): Textus abbreviatus in novo schemate.

161) « Cur non confiteri eadem reverentia validitatem tam Episcoporum orientalium quam Patriarcharum non catholicorum? ».

Resp.: Non placuit, quia implicite supponitur, saltem quoad Ordinem.

N. 52 (N. 25 novi textus): Textus abbreviatus in novo schemate.

162) A duobus Patribus proponitur: « Numerus integre supprimatur, quia non stricte necessarius; caractere canonico praeditus, non bene cum toto schemate componitur ».

Resp.: Sententia contraria praescriptum numerum suffragiorum obtinuit, et emendationes consideratae fuerunt.

163) « Hic textus apparenter prae oculis habet conversiones individuales. Maximi autem momenti est unio corporativa. Ad omne dubium tollendum, addendum est ad 1. 35: " Praeprimis autem Ecclesiae orientales ad unionem corporativam invitantur ". Insuper 1. 33/34: " membra reapse " substituenda sunt per expressionem " membra plena " ».

Resp.: Textus considerat conversiones sive individuales sive corporativas.

164) 1. 32 « Quid est illud minimum exigendum? Quanam est illa formula simplicior? Cuinam incumbit officium determinandi haec omnia, quae non debent relinqui placitis singulorum? Num minimum illud exigendum est etiam a rudibus et pueris? ».

Resp.: Uni soli placuit haec series dubiorum; aliis, et quidem maiori parti, non placuit, et ceteris non satis clara fuit mens propositionis, quia textus

quidam substitutivus non fuit alligatus. Res remittatur ad instructiones post-conciliares.

165) A duobus Patribus proponitur: « Sic emendandum: “ ... ut nobiscum denuo catholicam unitatem restaurent, iubet non plus ab iis convenientibus exigi, quam necessarium revera sit, ut eorum nobiscum reunio in una, sancta, catholica et apostolica Christi Ecclesia clare manifestetur, formula etiam simplici adhibita ”; quia reunio praesentanda est non veluti redivit; insuper separati orientales iam de plenitudine revelationis participant et membra sunt Ecclesiae ».

Resp.: Emendatio non obtinuit sufficientem numerum votorum consentientium.

166) 1. 32-5 « Huius sententiae spiritus oecumenicus magis evaderet eam mutando sic: “ ... exigi, quam professionem in una, sancta, catholica et apostolica Ecclesia Christi, formula etiam simplici adhibita ” ».

Resp.: Non placuit maiori parti Commissionis.

167) 1. 34-5 « Melius diceretur: “ ... Ecclesiae Christi, super Petrum fundatae ab eoque in aevum pascendae, reapse fiant, formula professionis fidei adhibita, quae uniuscuiusque scientiae et conscientiae respondeat ” ».

Resp.: Non placuit, omnibus qui suffragium dederunt, uno excepto.

N. 53 (N. 24 novi textus): Abbreuiatus in novo textu.

168) 1. 4 « Post “ precibus imprimis ” addatur: “ etiam cum fratribus orthodoxis ” ».

Resp.: Non obtinuit sufficientem consensum.

N. 54: Omissus in novo schemate.

Novae propositiones.

169) Contenditur impedimentum ob divortium, et quidem impediens, instituendum esse, ad unionem cum Ecclesia orientali fovendam.

Resp.: Ad Commissionem pro redactione Codicis.

N. B.: 1) Ad quaesitum formaliter propositum: « An placeat expeditio emendationum », Commissio de Ecclesiis Orientalibus Concilii Oecumenici Vaticani II, in sessione plenaria die 26 martii 1964 habita, responsum dedit: *Placet.*

2) Hic eae emendationes tantum recensentur, quae textum schematis breviatum spectant, quaeque reiectae quomodocumque fuerunt.

3) In earum indice caput, numerus, pagina et linea textus prioris (Typis Polyglottis Vaticanis - MCMLXIII), qui prae oculis PP. proponentium fuit, servantur, non tamen omissa textus breviati enumeratione.

4) Quando numerus proponentium emendationi non praeponitur, unum esse proponentem subintelligitur.

Romae, die 23 martii 1964.

INDEX

PAG.

De Ecclesiis Orientalibus 5

Appendix seu Relatio circa rationem qua schema elaboratum est:

I. De labore a Commissione peracto 17

II. Emendationes propositae, excussae et reiectae in sessionibus plenariis Commissionis 20